Gelenekten geleceğe İncesaz

DR. MURAT DERİN

Türk müziğinin öz çocuğu olan İncesaz müziğini kategorize etmek gibi bir sorunumuz var. İncesaz Türk Müziği'nde bir başlangıç oldu. Türk müziğinin tınılarını, teknik özelliklerini daha önemlisi ruhunu koruyarak "çok seslendirilmesi", 100 yılı aşkın süredir müzikle ilgili tartışmaların ana konusu oldu.

"Çok seslendirme" deyince hep senfonik düzenlemeler anlaşıldı. Aslında Türk müziği icrasının zirvesini oluşturan, ellili ve altmışlı yılların İstanbul Radyosu'nda yapılmış koro ve toplulukların kayıtlarında, Mesut Cemil Bey'in viyolonselinden, Niyazi Sayın'ın neyinden duyulan pedal sesler, Tanburi Cemil Bey'in, Refik Bey'in, Fahire Hanım'ın sazlarından duyulan, ana melodiden taşan irticalen yapılmış süslemeler, polifoninin aslında Türk Müziği'nin doğasında olup ne kadar yakıştığının göstergesi.

Notasyona ve düzenlemeye dayanan, Batı müziğinin kurallarına göre yapılmış çok başarılı polifoni denemeleri yapıldı geçmişte. Bunlar arasında operetler dönemini, Fehmi Ege'nin İstanbul Radyosu'nda yaptığı kayıtları anmak gerek. Fakat bu denemeler ya münferit kaldı ya arkası gelmedi.

Bu orkestral çok seslendirme denemelerinin dışında, aslında bir oda müziği olan Türk Müziği'nin minimalist anlayışla çok seslendirilmesi ile rebetiko ya da fado benzeri bir akım yaratamadık. Örneğin bir gitar, bir kemençe, bir kanun refakatinde İnci Çayırlı, Tülin Yakarçelik, Ayla Büyükataman, Recep Birgit gibi hem Türk müziğine hem batıya yakın sanatkarların kayıtlarını yapamadık.

Türk müziğinde bu değişimin başlangıcı İncesaz ile oldu. İlk bir iki albümden sonra bu işi devam ettirmeselerdi, İncesaz'ın müziğini de daha önce yapılmış münferit çalışmalardan biri olarak anabilirdik. Ancak grup, hem çeyrek asırdan uzun süredir aynı tarzı sürdürüyor hem de bu tarzı popüler kültüre benimsetti. Yayınlanmış 11 albüm ve sayısız konserle geniş bir kitle İncesaz'ı tanıyor ve müziklerini dinliyor.

Grubun öncüsü olduğu bir başka önemli eylem de özgün bestelerin Türk müziği makam ve usulleri ile kaynaştırılması. Bu amaçla yapılmış en önemli çalışma Ergüder Yoldaş ve Nur Yoldaş'ın Sultaniyegâh albümü olmuştu. Fakat bu albüm de çok gürültülüydü ve Türk müziğinin naif seslerini duyurmuyordu.

İncesaz, doksanlı yılların ikinci yarısında, az önce sözünü ettiğimiz müzikal arayış içinde olan, heyecan ve hayalleri olan, duymak istedikleri müziği yapmak isteyen birkaç genç müzisyenin bir araya gelmesi ile kuruldu. Grubun kurulmasında öncü olan kişi Cengiz Onural oldu.

Cengiz Onural ismini seksenli yılların ikinci yarısından itibaren özellikle genç müzik dinleyicileri, o yıllarda bir fenomen olan Yeni Türkü'nün kasetlerinin kartonetinde, Derya Köroğlu, Murat Buket, Fuat Oburoğlu, Tuğrul Bayrak gibi isimlerle okumaya başladı. O yıllarda Boğaziçi Üniversitesi müzik kulüplerinde faaliyet gösteren Cengiz Onural, Yeni Türkü'nün üçüncü albümü olan Güne Bakan'dan itibaren grupta, klasik kemençe ve gitar çalarak yer aldı.

Bu boşluk dönemin ardından, Cengiz Onural'ın müzikal arayışlarının eyleme dönüşeceği bir zaman geldi. Türk müziği makamlarının armonize edilmesi konusuna çok kafa yoruyordu. Ayrıca, dünyada yerel, incelikli tınıların popüler müzikle kaynaştırıldığı çok başarılı müzikler ve topluluklar vardı.

Fotoğraflar: Sebahattin Çelebi